

Prof. dr hab. Radosław Zenderowski
Instytut Politologii
Wydział Nauk Historycznych i Społecznych
Uniwersytet Kard. St. Wyszyńskiego w Warszawie
Tel.: 600.431.170
E-mail: r.zenderowski@uksw.edu.pl

**Recenzja dorobku naukowego dr. Mariusza KOZERSKIEGO,
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o polityce,
prowadzonym przez Radę Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego**

Wprowadzenie

Recenzję niniejszą przygotowałem w oparciu o postanowienie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych powołujące mnie w charakterze recenzenta do Komisji w ww. postępowaniu. W materiałach przesłanych przez Dyrektora Instytutu Politologii, wraz z pismem z dnia 16 listopada 2015 r., znajdował się komplet wymaganej we wnioskach habilitacyjnych dokumentacji oraz dwie książki (w tym jedna tzw. monografia habilitacyjna), kserokopie rozdziałów w książkach i artykułów naukowych, składające się na dorobek Habilitanta. Materiały te pozwalają na adekwatne odtworzenie drogi naukowej i osiągnięć Habilitanta.

1. Podstawowe dane o Habilitancie

Dr Mariusz Kozerski urodził się 31 lipca 1976 roku w Szprotawie. W 1995 roku podjął studia politologiczne na Uniwersytecie Wrocławskim (specjalność niemcoznawcza). W okresie od października 1998 r. do marca 1999 r. był stypendystą programu Erasmus na Uniwersytecie Humboldta i Wolnym Uniwersytecie w Berlinie. W lipcu 2000 r. obronił pracę magisterską pt. *Stanowisko Niemiec wobec pogłębiania i rozszerzenia Unii Europejskiej* i uzyskał tytuł magistra politologii.

DL

W roku 2000 p. Mariusz Kozerski został przyjęty na studia doktoranckie prowadzone na Wydziale Nauk Społecznych UW. Jednocześnie został członkiem Zakładu Badań Niemcoznawczych Instytutu Studiów Międzynarodowych. W ramach obowiązków dydaktycznych prowadził ze studentami zajęcia kierunkowe i specjalistyczne. Od 2000 roku prowadził badania naukowe i kwerendy biblioteczne w Niemczech, przebywał na zagranicznym stypendiach naukowych (m. in. Fundacji Herberta Quandta na Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie w okresie od października 2001 do lipca 2002 r.). Pod kierunkiem prof. dra hab. Romualda Gellesa napisał rozprawę doktorską pod tytułem: *Polityka europejska Bawarii po Traktacie z Maastricht*, obronioną na Uniwersytecie Wrocławskim w 2004 roku. Kandydat uzyskał wówczas stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce.

Od 16 lutego 2005 r. p. dr Mariusz Kozerski jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, w Zakładzie Badań Niemcoznawczych.

2. Osiągnięcia naukowo-badawcze w ujęciu ilościowym

Na dorobek w zakresie piśmiennictwa naukowego składają się **dwie monografie**, z czego jedna, opublikowana w 2007 roku, stanowi książkową wersję rozprawy doktorskiej obronionej w roku 2004 (*Polityka europejska Bawarii na przełomie XX i XXI wieku*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2955, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2007). Pozycja ta nie może zostać zatem zaliczona do dorobku po uzyskaniu stopnia naukowego doktora albowiem jej zawartość merytoryczna stała się uprzednio podstawą uzyskania wspomnianego awansu akademickiego. Druga monografia, opublikowana w roku 2015, stanowi główne osiągnięcie badawcze i pełni rolę tzw. książki habilitacyjnej (*Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949-1990*, AUW No 3635, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, ss. 270, aneksy).

Do dorobku naukowego należy ponadto zaliczyć **trzydzieści artykułów i rozpraw naukowych** opublikowanych w czasopiśmie naukowym „Niemcoznawstwo” (10 pozycji) oraz w pracach zbiorowych (3 pozycje). Jeden artykuł został przyjęty do druku przez redakcję „Niemcoznawstwa”. Zgodnie z ministerialną kategoryzacją czasopism naukowych „Niemcoznawstwo” w roku 2012 posiadało 5 punktów, zaś od roku 2013 – 3 punkty. Habilitant opublikował również (na łamach „Niemcoznawstwa” oraz „Akademisches Kaleidoskop. Vierteljahresschrift der Universität Wrocław”) **osiemnaście sprawozdań naukowych** (z czego jedenaście ze współautorem) oraz **dwie recenzje**. Do druku przyjęto jedną recenzję i jedno sprawozdanie. Dziewięć z ww. tekstów naukowych zostało opublikowanych w języku niemieckim, z czego dwa za granicą.

W ujęciu ilościowym trudno uznać wyżej przedstawiony dorobek za pokaźny, zważywszy, że od 2004 roku (uzyskania stopnia doktora w zakresie nauk o polityce) upłynęło jedenaście lat. Oznacza to, że w skali roku Habilitant publikował średnio jeden artykuł i dwa sprawozdania lub recenzje. Należy ponadto zauważyć, że p. dr Mariusz Kozerski swoje prace publikował niemal wyłącznie w swoim ośrodku akademickim. Brakuje artykułów opublikowanych w innych niż „Niemcoznawstwo” oraz „Akademisches Kaleidoskop. Vierteljahresschrift der Universität Wrocław” czasopismach naukowych zajmujących się problematyką niemiecką lub generalnie – politologiczną. Z tej perspektywy kluczową rolę odgrywa rozprawa habilitacyjna, stanowiąca z założenia swego rodzaju zwieńczenie pewnego etapu badań naukowych. Opinię na jej temat prezentuję w kolejnym punkcie.

W odniesieniu do liczby publikacji z okresu sprzed uzyskania stopnia doktora (5 artykułów i sprawozdań), należy stwierdzić, że w sensie ilościowym dorobek Habilitanta uległ znaczącemu powiększeniu (33 artykuły, rozprawy, sprawozdania i recenzje + monografia habilitacyjna).

3. Najważniejsze osiągnięcia naukowo-badawcze (analiza jakościowa)

Habilitant swoje badania naukowe prowadzi w ramach trzech obszarów tematycznych: **(a)** federalizm niemiecki i jego reforma, ze szczególnym uwzględnieniem reorganizacji obszaru związkowego RFN; **(b)** polityka europejska i regionalna niemieckich krajów związkowych (na przykładzie Bawarii); **(c)** problemy społeczno-polityczne Niemiec od czasów powojennych do współczesności.

Pierwsze dwa obszary badań naukowych zaklasyfikować należy do kategorii problematyki wąskiej i specjalistycznej, w obrębie której swoje badania prowadzi stosunkowo nieliczna grupa badaczy w Polsce. Koniecznością jest zatem utrzymywanie regularnych kontaktów z naukowcami zagranicznymi, zwłaszcza niemieckimi w celu konfrontowania swoich wyników badawczych i poddawania ich pod dyskusję, co zresztą kandydat do stopnia doktora habilitowanego czyni z powodzeniem.

Trzeci obszar tematyczny odróżnia się zasadniczo od dwóch pierwszych swoją ogólnością i bardzo szerokim zakresem przedmiotowym. W jego ramach mieszczą się wszystkie teksty naukowe oraz wystąpienia konferencyjne Habilitanta, nie mieszczące się w dwóch wcześniejszych obszarach tematycznych.

Ponadto zauważyć należy, że drugi ze wspomnianych wyżej zakres analiz stanowi *de facto* kontynuację badań naukowych sprzed uzyskania stopnia doktora nauk politycznych. A zatem mamy tutaj do czynienia zarówno z ciągłością, jak i zmiennością, co sprawia, że badania prowadzone na różnych polach nawzajem się przenikają i uzupełniają.

Analiza przedstawionych do oceny publikacji naukowych p. dra Mariusza Kozerskiego pozwala stwierdzić, że wszystkim trzem wspomnianym powyżej obszarom badawczym odpowiadają wyniki pracy naukowej ogłoszone drukiem, które przeszły pomyślnie procedurę recenzencką. Uwaga ta dotyczy zarówno artykułów w czasopismach naukowych i pracach zbiorowych, jak i obydwu monografii, z czego jedna stanowi opublikowaną rozprawę doktorską.

Zanim przejdę do szczegółowej oceny głównego osiągnięcia naukowego, jakim jest monografia pt. *Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949-1990*, chciałbym przedstawić wyniki analiz dotyczących artykułów naukowych.

Po pierwsze, należy zauważyć, że są one publikowane głównie w specjalistycznych czasopismach (zwłaszcza „Niemcoznawstwo”), co ma swoje wady i zalety. Wadą jest ograniczony zasięg tych publikacji i docieranie z wynikami badań niemal wyłącznie do wąskiej grupy specjalistów z zakresu studiów niemcoznawczych, zaletą natomiast – zapewne bardziej szczegółowa i dokładna procedura recenzencka gwarantująca wysoki poziom merytorycznych ogłoszonych drukiem dzieł.

Po drugie, zwrócić należy uwagę na dobry styl pisarski i dużą umiejętność strukturalizacji wywodu naukowego. Poszczególne artykuły można uznać za wzorcowe, jeśli chodzi o wymogi formalne i metodologiczne. Autor precyzyjnie wyznacza granice obszaru badawczego, stawia na ogół trafne pytania problemowe, formułuje poprawne hipotezy, a następnie bez niepotrzebnych dygresji prowadzi wywód naukowy, zakończony na ogół trafnymi wnioskami. Poszczególne teksty są bardzo starannie opracowane także pod względem językowym, co bynajmniej nie stanowi już normy w pracach naukowych. Habilitant używa precyzyjnych pojęć, a gdy zachodzi podejrzenie ich wieloznaczności, dokonuje odpowiednich zabiegów semantycznych.

Po trzecie, moją uwagę zwróciły źródła i opracowania, do których odwołuje się Habilitant w swoich artykułach. Są to w przeważającej mierze artykuły i monografie autorów niemieckich specjalizujących się w danej tematyce. Ma to swoje wady i zalety. Wadą jest z pewnością unikanie dorobku naukowego polskich badaczy (lub uwzględnianie go w bardzo niewielkim zakresie) w danym obszarze, a tym samym także będącej motorem rozwoju naukowego – polemiki z pracami naukowymi takich autorów jak np. S. Sulowski, S. Żerko, E. Cziomer, B. Koszel, A. Sakson i in. Zaletą jest natomiast przybliżenie polskiemu odbiorcy niezwykle bogatego dorobku naukowego niemieckich badaczy w obszarze badań prowadzonych przez Habilitanta.

Po czwarte, dr Mariusz Kozerski w swoich artykułach naukowych na ogół odwołuje się, konfrontuje ze sobą i polemizuje z opracowaniami w postaci monografii i artykułów naukowych (głównie, przypomnę, zagranicznych – niemieckojęzycznych). Z drugiej jednak strony wykazuje się również umiejętno-

ścią pracy na tekstach źródłowych w postaci materiału zastanego lub – co uważam za szczególnie wartościowe – materiału źródłowego wytworzonego w toku badań terenowych. Szczególnie wartościowe w pierwszym przypadku są dwa artykuły naukowe opublikowane w „Niemcoznawstwie” – *Powstanie dwóch państw niemieckich w świetle „Trybuny Ludu”* (2009) i *Afera Uwe Barschela* (2012). W przypadku artykułów powstałych na bazie materiału źródłowego wytworzonego w procesie badań terenowych, bardzo wysoko oceniam natomiast artykuł pt. *Spółczesność wielokulturowe w Niemczech w opinii przedstawicieli niemieckich partii politycznych*.

Po piąte, lektura artykułów naukowych pozwala postawić tezę, iż ich jakość merytoryczna i metodologiczna świadczy o dużym postępie względem prac naukowych publikowanych przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora. Są to bowiem teksty bardziej wnikliwe i uwzględniające zdecydowanie szerszy wachlarz metod naukowych i paradygmatów badawczych.

Przechodząc do analizy **głównego osiągnięcia naukowego**, jakim jest monografia pt. *Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949-1990*, należy na wstępie stwierdzić, że stanowi ona logiczny efekt badań naukowych prowadzonych przez Habilitanta od czasu uzyskania stopnia doktora nauk politycznych. Jest to zatem owoc wieloletniej pracy badawczej, która zaowocowała wcześniej kilkoma ważnymi artykułami naukowymi, do których zaliczyć należy następujące teksty (w kolejności chronologicznej): *Możliwości wprowadzenia nowego podziału obszaru Niemiec w świetle Ustawy Zasadniczej* (2008), *Projekt fuzji Berlina i Brandenburgii* (2011), *Słowo o reorganizacji terytorialnej w NRD* (2013), *Federalizm jako zasada organizacji państwa w ujęciu niemieckiej myśli politycznej* (2014), *Czy Niemcy potrzebują reorganizacji terytorialnej swoich landów* (2015). Tym bardziej zastanawia i zdumiewa fakt, że Habilitant nie odwołał się do ww. artykułów w swojej monografii habilitacyjnej. Uważam, że powinien był to uczynić choćby z ostrożności przed ewentualnym i niezamierzonym popełnieniem autoplagiatu.

Struktura rozprawy habilitacyjnej jest poprawna pod względem metodologicznym. Zawiera wstępne uwagi o charakterze rozważań teoretycznych (rozdział I) oraz cztery dalsze rozdziały, z których pierwszy stanowi omówienie podziału terytorialnego Niemiec w obrębie stref okupacyjnych, zaś dalsze trzy – w porządku chronologicznym – **(a)** do końca lat 50. XX w., **(b)** od początku lat 60. do połowy lat 70 XX w.; **(c)** lata 1976-1990 – zawierają analizy poszczególnych etapów debaty politycznej na temat reorganizacji obszaru związkowego Republiki Federalnej Niemiec.

W związku z tym mam dwie generalne uwagi dotyczące struktury. Po pierwsze, uważam, że rozdział teoretyczny jest stanowczo zbyt skromny zarówno pod względem objętościowym (zaledwie 17 stron!), ale także jakościowym, o czym wspomnę jeszcze omawiając kwestie merytoryczne. Po drugie, rozdzia-

ły III, IV i V stanowią analizę dyskursu politycznego (a faktycznie – debaty politycznej) dotyczącej reorganizacji obszaru związkowego RFN, lecz Autor niekonsekwentnie tytułuje wspomniane rozdziały. Mianowicie w rozdziałach III i V w tytule mowa jest o okresach dyskusji na temat nowej organizacji terytorialnej, zaś w rozdziale IV – o dyskursie. Tymczasem wszystkie trzy rozdziały stanowią analizę debaty politycznej na wspomniany temat. Należało zatem ujednoczyć zastosowaną nomenklaturę akcentując okresy debaty politycznej na wspomniany temat. Można także zgłosić pewne zastrzeżenia do struktury wewnętrznej poszczególnych rozdziałów. Są one nieprzystawalne do siebie w tym sensie, że np. tylko w trzecim rozdziale ma miejsce analiza uczestników dyskursu politycznego, w rozdziale czwartym Autor poszerza zakres dyskursu o dyskurs naukowy (podrozdział 4.3. „Dyskurs polityczno-naukowy końca lat 60. XX w.”). Zaletą poszczególnych rozdziałów jest to, że wszystkie kończą się syntetycznymi wnioskami. Odnosząc się do struktury, należy jeszcze wspomnieć, że *Aneks* (nie *Aneksy!*) powinien być zamieszczony na końcu publikacji.

Kluczowym punktem w ocenie rozprawy naukowej są zadeklarowane i zastosowane w pracy **metody badawcze** z danego obszaru naukowego. W tym przypadku mowa o metodologii badań społecznych w odniesieniu do nauk o polityce. Habilitant w autoreferacie (w minimalnym zakresie w samej monografii!) informuje o wykorzystaniu w swoich rozważaniach „elementów analizy systemowej”. Ponadto deklaruje posługiwanie się w toku analiz „metodą historyczną” oraz tajemniczą „analizą pola politycznego”, która ostatecznie okazuje się odpowiadać metodzie decyzyjnej, co zresztą sam Habilitant stwierdza. Zasadniczy problem polega na tym, że p. dr Kozerski, po pierwsze, nie uzasadnia powodów (celowości) użycia tych, a nie innych metod badawczych; po drugie, nie charakteryzuje tychże metod w odniesieniu do przedmiotu badawczego, po trzecie użycie terminu „metoda historyczna” poza tym, że wywołuje zazwyczaj oburzenie i irytację przedstawicieli nauk historycznych, jest ryzykowne jeśli nie precyzuje się, co autor ma na myśli używając tego terminu.

Najpoważniejsze zastrzeżenie odnośnie do kwestii metodologicznych, a pośrednio także merytorycznych dotyczy czegoś innego. Mianowicie uważam, że Habilitant używa w tytule swojej rozprawy habilitacyjnej pojęcia „dyskurs” w dużej mierze bezrefleksyjnie, ponieważ w charakterze ładnie (modnie) brzmiącego wyrażenia. Tymczasem mamy do czynienia nie tylko z fenomenem stosunkowo dobrze rozpoznany na gruncie nauk społecznych (zwłaszcza socjologii i politologii), filozofii oraz makrolingwistyki, ale także z przedmiotem badań, w stosunku do którego wypracowano odpowiednie, oryginalne metody badawcze. Tymczasem Habilitant pomija je milczeniem, mimo że powinny one – zgodnie z zapowiedzią wyrażoną w tytule pracy – stanowić zasadnicze narzędzie badawcze. Nie istnieje jedna, uniwersalna szkoła i metoda badań nad dyskursem, jednak to, co łączy badaczy dyskursu, to przekonanie, że mamy do czynienia z sytuacją komunikacyjną, w której wyrażane i negocjowane są interesy,

poglądy, oczekiwania i emocje poszczególnych uczestników wymiany komunikatów. Z jednej strony, badacz może skoncentrować się na lingwistycznej zawartości i znaczeniu używanych pojęć, z drugiej na celowości ich użycia w celu realizacji określonego celu. Jak rozumiem, p. Kozerskiego interesuje ten drugi aspekt, który został dostatecznie dobrze opisany na gruncie literatury politologicznej i socjologicznej, do której jednak tenże prawie w ogóle się nie ustosunkowuje, ani z niej nie korzysta. A szkoda, gdyż rezygnuje tym sposobem z „oprzyrządowania metodologicznego”, które byłoby niezwykle użyteczne w jego analizach. Brakuje przede wszystkim jednoznacznego określenia/zdefiniowania: **(a)** uczestników dyskursu (choć częściowo ma miejsce w rozdziale III), **(b)** miejsca i metod komunikacji, **(c)** języka, stylu i gatunku wypowiedzi, **(d)** kontekstu toczących się dyskusji. Uważam jednak, że wystarczyłoby usunąć określenie „dyskurs” z tematu rozprawy, by uczynić powyższe uwagi może nie tyle nieuprawnionymi, ale stanowiącymi jedynie życzliwą sugestię. Przyjmuję jednak, na korzyść Habilitanta, założenie, iż *de facto* przedmiotem badania uczynił on debatę polityczną, nie zaś dyskurs polityczny, co zasadniczo osłabiałoby krytykę związaną z nieusprawiedliwionym użyciem określenia „dyskurs” wraz ze zobowiązaniem odniesienia się do metodologii badań nad dyskursem.

Podsumowując uwagi dotyczące metodologicznego aspektu rozprawy habilitacyjnej, uważam, że Habilitant pochopnie zdecydował się na zastosowanie do swoich analiz metod badań nad dyskursem, z drugiej jednak strony zastosowana w pracy narracja i logiczna kompozycja tekstu sugeruje, że Autor opanował sztukę analizy politologicznej, nie umiając jednocześnie odpowiednio jej nazwać i uzasadnić.

Jeśli chodzi o **zawartość merytoryczną**, należy odpowiedzieć na takie pytania jak: czy monografia stanowi efekt pogłębionych analiz politologicznych i czy wnioski z przeprowadzonych badań są odpowiednio uzasadnione i poparte rzeczowymi argumentami? Czy postawione przez Autora pytania problemowe oraz sformułowane na wstępie analiz hipotezy są poprawne pod względem logicznym i czy są doniosłe naukowo? Czy będąca przedmiotem recenzji monografia stanowi istotny wkład w rozwój badań naukowych w ramach dyscypliny nauk o polityce?

Należy zauważyć, że Habilitant posiada umiejętność trafnego i precyzyjnego definiowania zagadnienia badawczego, a tym samym wyznaczania pola swoich analiz politologicznych. Dobitnie świadczą o tym dobrze sformułowane pytania problemowe: „Czyje działania polityczne powstrzymały wprowadzenie reformy? Jaką rolę w dyskursie odegrały liczące się partie polityczne? W jaki sposób na stanowisko stron uczestniczących w dyskursie wpływały ich interesy? Jakie są wady i zalety wprowadzenia nowego podziału Niemiec? Jakie kierunki i cechy charakterystyczne przybierała dyskusja na ten temat oraz jakie zmiany w przestrzeni politycznej RFN ostatecznie przyniosła? I wreszcie – jakie są perspektywy i szanse na dalszą realizację reformy? Czy zjednoczone Niemcy nadal będą składać się z szesnastu różniących się od siebie znacząco wielkością, liczbą ludności i zamożnością krajów związkowych?”. Z wy-

żej cytowanymi pytaniami badawczymi koresponduje tylko jedna hipoteza badawcza („brak efektywności w zakresie wprowadzania nowego podziału obszaru RFN wiązał się w mniejszym stopniu z deficytem poparcia społecznego dla tak daleko idących zmian, w większym zaś z niejednoznaczną postawą przedstawicieli (zachodnio-) niemieckiego świata polityki. Podejmowanie wiążących decyzji politycznych było utrudnione ze względu na krzyżowanie się i wzajemne wykluczanie się interesów ogólnoniemieckich z regionalnymi”). Tymczasem z lektury książki wynika, że Habilitant testuje *de facto* kilka hipotez badawczych, o których jednak nie wspomina we *Wstępie*. W *Zakończeniu* znajdujemy jednak szereg trafnych wniosków, choć nie wszystkie odnoszą się wprost do postawionych we *Wstępie* pytań problemowych. Wnioski te zostały poparte odpowiednio uzasadnionymi argumentami.

Niewątpliwą zaletą recenzowanej pozycji jest erudycja Habilitanta i precyzyjny opis oraz analiza zjawisk i procesów, będących przedmiotem jego badań naukowych. Prosty, a jednocześnie rzeczowy i precyzyjny język niewątpliwie sprzyja intersubiektywnej komunikowalności tekstu. Na szczególną pochwałę zasługuje umiejętne przedstawianie racji poszczególnych stron debaty politycznej oraz prezentowanie rezultatów prowadzonych debat. Z całą pewnością mogę stwierdzić, że p. dr Kozerski jest specjalistą w zakresie badań nad systemem politycznym i administracyjnym Niemiec. Nie mam poważniejszych zastrzeżeń do warstwy merytorycznej rozprawy habilitacyjnej, choć uważam, że powinna mieć ona bardziej solidną podbudowę teoretyczną dotyczącą modeli organizacji terytorialnej współczesnych państw. Habilitant niestety zaniedbał ten aspekt, a mógł z pewnością napisać solidny rozdział teoretyczny nie odnoszący się wprost do Niemiec, ale do szerokiej kategorii państw, w których również dyskutowało się lub nadal dyskutuje się o reorganizacji wewnętrznych jednostek administracyjnych. Uwaga ta bynajmniej nie dotyczy wyłącznie państw federalnych lub tzw. państw złożonych, ale także państw unitarnych.

Literatura, w oparciu o którą powstała rozprawa habilitacyjna nie jest może imponująca pod względem ilościowym, za to została starannie wyselekcjonowana spośród literatury przedmiotu. Habilitant odwołał się w swych analizach przede wszystkim do autorów niemieckich i opracowań zagranicznych, pomijając w dużej mierze dorobek polskich naukowców w omawianym temacie, o czym była już mowa. Niemniej uznać należy, że zebrana i wykorzystana w rozprawie literatura jest w zupełności wystarczająca i została ona właściwie spożytkowana w toku analiz prowadzonych przez Habilitanta. Należy tylko zastrzec, że nie wszyscy autorzy, do których pracy Habilitant odwołuje się w swojej rozprawie, są wymienieni w Indeksie nazwisk, przy czym Wydawnictwo „zabezpiecza” się przed tym zarzutem, deklarując, że indeks nazwisk „nie obejmuje przypisów i bibliografii”.

Reasumując uwagi dotyczące całokształtu dorobku naukowego, należy stwierdzić, że jest on solidny, lecz niewielki pod względem ilościowym. Spełnia warunek poszerzenia i pogłębienia analiz teoretycz-

nych w stosunku do okresu przed uzyskaniem stopnia doktora. Jednocześnie stwierdzić należy, że Habilitant wnosi oryginalny wkład w rozwój badań nad stosunkowo wąskim zagadnieniem badawczym. Z kolei słabą stroną dorobku jest bardzo skromny warsztat naukowy w postaci analiz o charakterze teoretycznym i metodologicznym. W dorobku dominują skądinąd interesujące studia przypadku z niewielką zawartością komponentu metodologicznego.

4. Udział w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych

Habilitant nie podaje informacji o udziale w projektach badawczych finansowanych w drodze konkursu ze środków pozauczelnianych (np. NCN, NCBiR). Jednakże brał on udział samodzielnie lub we współpracy z dr. hab. Katarzyną Gelles w kilku projektach badawczych i dydaktycznych, o których wspominam w pkt. 7.A. i 7.G. niniejszej opinii o dorobku naukowym p. dra Kozerskiego. Ponadto był on dwukrotnie stypendystą Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej – DAAD (udział w programie „Stypendia DAAD dla naukowców i nauczycieli akademickich”).

5. Referaty wygłoszone na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych

Pan dr Mariusz Kozerski w okresie od uzyskania stopnia doktorskiego nie wykazał się jakąś szczególnie bogatą aktywnością konferencyjną i seminaryjną. Wygłosił raptem trzy referaty oraz wziął udział w jednym zaledwie panelu dyskusyjnym. Ponadto brał udział w kilku innych konferencjach i seminariach naukowych. Na korzyść Habilitanta przemawia jednak to, że były to przedsięwzięcia ściśle związane z jego problematyką badawczą, a większość z nich miało charakter międzynarodowy. Poza tym kilka konferencji odbyło się za granicą w uznanych i liczących się ośrodkach naukowych, zaś dr Kozerski wygłaszał na nich referaty w języku niemieckim. Niemniej jednak aktywność konferencyjna nie stanowi atutu Habilitanta w staraniach o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

6. Otrzymane nagrody i wyróżnienia za działalność naukową

Habilitant w latach 2007 i 2011 otrzymał nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne. W pewnym sensie wyróżnieniem – nagrodą związaną z działalnością naukową są przyznane granty na kwerendy i staże zagraniczne.

7. Dorobek dydaktyczno-popularyzatorski

A. Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych i krajowych

Dorobek dydaktyczno-popularyzatorski Habilitanta należy usytuować w kilku obszarach.

Po pierwsze, wspomnieć należy o realizacji **projektów naukowo-badawczych** ze studentami Instytutu Stosunków Międzynarodowych. Celem wyjazdu naukowego do Drezna w 2005 r. było zbadanie stosunku mieszkańców miasta do Polski i Polaków rok po rozszerzeniu Unii Europejskiej na Wschód. Badania ankietowe pod nazwą „Wie sehen die Dresdner Polen und die polnische Gesellschaft nach dem Beitritt Polens zur EU” prowadziło kilkanaście osób, głównie ze specjalności niemcoznawczej.

Ponadto wskazać należy na projekt naukowy zorganizowany w Berlinie w październiku 2006 r. we współpracy z dr hab. Katarzyną Gelles. Sformułowany w tytule problem badawczy „Społeczeństwo wielokulturowe w Niemczech: utopia czy rzeczywistość?” rozpatrywany był w ramach wywiadów z niemieckimi politykami i naukowcami. Część polityczną zrealizowali uczestniczący w projekcie studenci kierunku Stosunki Międzynarodowe. Przez opiekunów naukowych zostały z kolei przeprowadzone rozmowy z profesorami berlińskich uczelni. Efektem wyjazdu był m. in. artykuł poświęcony zagadnieniu społeczeństwa wielokulturowego w Niemczech autorstwa Katarzyny Gelles oraz dra Kozerskiego zamieszczony w tomie „Niemcoznawstwo”.

Kolejny projekt naukowy (2007 r., Poczdam-Berlin) został zorganizowany we współpracy z Brandenburgską Kancelarią Państwową. Jego głównym celem było przeanalizowanie, jak w praktyce realizowana jest polsko-niemiecka współpraca regionalna z perspektywy niemieckiego kraju związkowego. Uczestniczący w projekcie studenci mogli przekonać się o poziomie i jakości kooperacji przeprowadzając kilkudniowe hospitacje w ministerstwach rządu krajowego Brandenburgii. Istotną częścią pobytu była również konferencja naukowa „Wizerunek Polski i Polaków w niemieckich mediach oraz obraz Niemiec i Niemców w mediach polskich” (Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie).

Po drugie, należy wskazać na aktywność Habilitanta w zakresie **organizacji wykładów gościnnych** w Instytucie Studiów Międzynarodowych. Z inicjatywy dra Kozerskiego, w Instytucie Stosunków Międzynarodowych gościli z wykładami m. in. prof. Helmut Wagner z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie (2008 r.) oraz prof. André Kaiser z Uniwersytetu w Kolonii (2009 r.).

Po trzecie, Habilitant z myślą o studentach specjalności niemcoznawczej, w tym także studentach przebywających w ISM w ramach programu Erasmus, organizował **warsztaty naukowe przeprowadzane w języku niemieckim**.

B. Udział w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych

Podobnie jak w przypadku aktywności konferencyjnej, Habilitant nie wykazał się większą aktywnością związaną z organizacją przedsięwzięć naukowych takich jak konferencje, seminaria czy warsztaty naukowe. Pan dr Kozerski był współorganizatorem konferencji „Wizerunek Polski i Polaków w niemieckich mediach oraz obraz Niemiec i Niemców w mediach polskich” (Berlin, październik 2007 r.).

C. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych

Kandydat nie zadeklarował udziału w komitetach redakcyjnych lub radach naukowych.

D. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitant był członkiem Towarzystwa Polsko-Niemieckiego we Wrocławiu (od 1997 do 2008 r.). W latach 2007-2012 pełnił funkcję współopiekuna (wraz z dr hab. Katarzyną Gelles) Niemcoznawczego Koła Naukowego "Partner".

E. Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki

Pan dr Mariusz Kozerski swoje zajęcia dydaktyczne prowadził na czterech kierunkach studiów: Stosunkach Międzynarodowych, Bezpieczeństwie Narodowym, Bezpieczeństwie Międzynarodowym oraz Dyplomacji Europejskiej. W ostatnich dwóch semestrach (SL 2013/2014 i SZ 2014/2015) jego zajęcia zostały bardzo wysoko ocenione przez studentów – ocena 5,5 (w skali ocen 1-6).

Poza macierzystą uczelnią, Habilitant prowadził w 2014 roku zajęcia dydaktyczne na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie (wykład gościnny pt. „Neugliederung des Bundesgebiets als Verfassungsauftrag”) i Uniwersytecie w Bochum (wykład pt. „Neugliederung des Bundesgebiets – eine notwendige Reform ist gescheitert”), a także na Uniwersytecie w Lipsku, na Wydziale Historii, Sztuki i Nauk Orientalistycznych (warsztaty naukowe pt. „Bedarf Deutschland einer Länderneugliederung? Neugliederung des Bundesgebiets nach 1949”). Wykłady i warsztaty odbywały się w ramach programu *Teaching Staff Mobility/Erasmus*.

F. Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

Habilitant występuje na mocy uchwały Rady Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 8 maja 2015 r. w roli promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim (doktorant: mgr Michał Siekierka, rozprawa doktorska: „Kwestia ukraińska w niemieckiej opinii politycznej”, promotor: dr hab. Tadeusz Lebioda). Należy zaznaczyć, że tematyka przyszłej rozprawy doktorskiej jest ściśle związana z kompetencjami naukowymi Habilitanta.

G. Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Habilitant w okresie od uzyskania stopnia naukowego doktora nauk politycznych odbył szereg staży oraz kwerend bibliotecznych w krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych i akademickich. Jeśli chodzi o ośrodki krajowe, były to instytucje specjalizujące się w badaniach niemcoznawczych (Instytut Zachodni w Poznaniu; Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta we Wrocławiu).

Z ośrodków zagranicznych – niemieckich, w których przebywał p. dr Kozerski wymienić należy: Otto-Suhr-Institut für Politikwissenschaft (Berlin), Institut für Deutschlandforschung an der Ruhr-Universität Bochum, Uniwersytet w Lipsku, Uniwersytet Techniczny w Dreźnie, Uniwersytet w Kolonii, Instytut Badań Społecznych Maxa Plancka w Kolonii. Pobyt w wyżej wymienionych ośrodkach związany był z zagranicznym stypendium naukowym lub wynikał z instytucjonalnej współpracy z tymi ośrodkami, jaką prowadzi Uniwersytet Wrocławski. Należy zaznaczyć, że owocem wspomnianych staży naukowych oraz kwerend bibliotecznych są przedstawione do recenzji artykuły naukowe oraz monografia habilitacyjna.

H. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

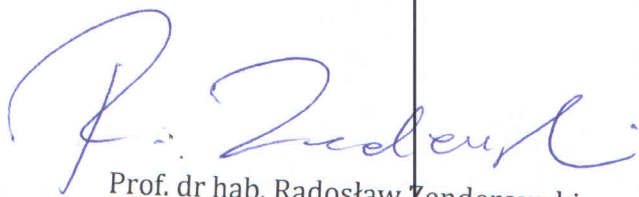
Habilitant nie zadeklarował udziału w zespołach eksperckich i konkursowych.

I. Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopiśmie

Brak danych.

8. Konkluzja

Biorąc pod uwagę wszystkie przytoczone wyżej racje stwierdzam, że dorobek naukowy dr. Mariusza Kozerskiego został od doktoratu znacznie powiększony i stanowi istotny wkład w rozwój nauki. Dorobek ten spełnia kryteria wymienione w art. 16 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki* z dnia 14 marca 2003 r., a także kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o stopień doktora habilitowanego zawarte w Rozporządzeniu MNiSW z 1 września 2011 r. Uwzględniając walor poznawczy całego jego dorobku badawczego, a dodatkowo osiągnięcia dydaktyczne i naukowo-organizacyjne, wnioskuję o nadanie dr. Mariuszowi Kozerskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Prof. dr hab. Radosław Zenderowski

Warszawa, dnia 21 grudnia 2015 r.